

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De SS. martyribus, Iohanne & Paulo & Gallicano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

Virtutes, S.
Crucis,

Nota.

dis & exportandis reliquijs omnium fuit studiosissimus. Sed ecce mox à dedicatione idem ipse Fridericus diuinitus castigatur, laboratque corpore, & fit mentis inops, ita vt nec verba nec gestus eius, moribus & personæ illius congruerent. Post paucos autem dies morbo cum grauissimè infestante, & fratribus pro illo orantibus, illa Cruce con- signatus est, quam Egbertus Treuironum Archiepiscopus Egmundanæ ecclesiæ dedit, cuius virtutes crebrò experti sunt & commemorare solent eius loci fratres, & pleriq; laici. Ab ea consignatione mox sensu integro, Crucem illam, reuerenter sese inclinans, salutauit. Nec multò post totus curatus est. Multi tum in ea fuere sententia, idcirco ca- stigatum cum fuisse, quòd tam audacter minusque cautè sacras reliquias tractasset: vt discat homo, putredo & vermis, eiusmodi se rebus non temerè ingerere, sed cum tre- more & summa reuerentia tractare diuina.

MARTYRIUM SS. IOHANNIS ET PAVLI,

ITEM GALLICANI VIRI CLARISSIMI, A' TERENCE

tiano conscriptum. *Consentiunt antiquissima Martyrologia; Ado Episcopus*

*maximam eius partem ferè ad verbum habet in suo Martyro-
logio. Nos aliquot loca nonnihil elimauius.*

Iunij 26.
Cap. 1.

VB Constantino Augusto, & Gallicano Ducè Romani exercitus, Persarum gens, quæ Syriam inuaserat, victa & profligata est: cumq; idem Gallicanus triumphalibus in- fulis sublimatus, acceptus esset Augusto Constantino & charus, filiam eius sacratissimam virginem Constantiam sibi poscebat vxorem: idq; non mediocri inflatâ tum ef- flagitabat, cum gens Scythica, quæ Thraciam occupauit, immineret. Et quia magna erat autoritate, Comites omnes & præfati cum vniuerso populo Romano, vt id fieret, postulabant. Constantinus verò Augustus magno cepit animi dolore affici, quòd sciret filiam suam in san- cto proposito manentem, facilius occidi posse, quàm vinci. Quæ cum patris sollicitu- dinem studio sanctitatis conaretur excludere, dixit ad eum, Si certissimum non habe- rem, quòd me non deserat Deus, recè & formidini meæ, & sollicitudini tuæ locus aliquis daretur. Cum verò certa sim de Deo meo, pone pater omnem hanc sollicitu- dinem tuam, teque me illi coniugem daturum promitte ea conditione, vt si Scythi- rum gentem superauerit, me victor simul & Consul accipiat: porrò sponsionis huius gratia duas filias virgines quas ex amissa coniuge suscepit, vsq; ad nuptiarum diem apud me esse sinat: atq; ipse Iohannem Præpositum & Paulum Primicerium meum apud se comiter habeat: vt & ipse me per familiares meos alloqui & cognoscere possit, & ego per eius filias votum, mores, institutumq; illius cognoscam. Facta sunt omnia hæc, sicut virgo disposuit, & quasi instar arrhabonis cuiusdam datur Gallicano duo fratres eunuchi ex parte Augusta, & due sorores, Gallicani filia, ipsi Augusta traduntur: quæ ira erant liberalibus studijs eruditæ, vt vix in virorum sapientium numero illis pares scientia inueniri possent. Altera ex ijs Attica, Altera Arthemida dicebatur. Quas cum Constantia ad se venire didicit, expandens manus ad Dominum, sic orauit;

Cap. 2.
Oratio Con-
stantiæ Vir-
ginis.

Domine Deus omnipotens, qui me orationibus tuæ martyris Agnæ à lepra mun- dasti, & semitam mihi timoris tui propitius ostendisti, virginitalisque thalamum refe- rasti: ubi tu sponsus, tu filius manifestatus es: tu genitus ex Maria, tu genitor probatus es Maria: tu lactatus vberibus Maria: tu omne seculum nutriens, simul etiam illam, à qua lactatus es & nutritus: tu infantulus crescens ætate, tu omni seculo incrementa tribuens: tu sapientia proficiens, cum ipse sis sapientia: tu ita magnus, vt te magnifi- centius nihil sit: tu verus homo ex matre editus in tempore, tu verus Deus ex patre si- ne matre genitus in æternitate: Deus de Deo, fecisti quæ non erant: ex matre sine pa- tre carnali editus, quæ lapsum incurrerant, reparasti: tu susus in lucem, illuminatus es, cum sis ille, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Te depre- cor, credeus: quod iussisti, te quaeso petens, quod ipse promissisti, cum diceres: Amen di- co vobis, si quid petieritis à patre in nomine meo, dabit vobis. Pero itaq; Domine, vt has Gallicani filias tu lucreris, ipsam quoque Gallicanum, qui me tibi auferre cona- tur,

Iohan. 1.

Iohan. 15.

tur; tuae fidei adiungere digneris. Aperi Domine os meum auribus earum, & aperi aures cordis earum sermonibus meis; consensuque illarum mihi pande ianuam, & tantam verbis meis vim largiaris, ut carnis commercium respicientes, tibi consecrari desiderent; atque ex hoc desiderio tantus amor in earum pectore existat, ut feruenter inhiantes ad thalamum illum tuum caelestem, plenis oleo lampadibus & tuae charitatis splendentibus flammis ad eum pertingant; ut loco ipsis inter sapientes virgines attributo, de tua misericordia gloriantes, nihil terrenum appetant, sed te solum integro viscerum suorum affectu concupiscant. Hanc verò orationem fuisse Constantiae, ipsa narrante didicimus, quam etiam ab ea scriptam legimus. Vti verò Atticam & Arthemiam ad Dominum conuerterit, quòd ad Gallicani martyrium explicandū properem, studiosè prætereo.

Igitur veniens Gallicanus ouans, à Constantino, eiusque liberis, atque ab omni Comitatu & Senatu excipitur; nec prius ingressus est urbem Romam, quàm ad sacra Petri Apostoli limina perrexisset. Dixit autem ad eum Constantinus; Cum ad bellum proficisceris, in Capitolium & templum ingressus, daemones immolasti; & iam inde victor rediens, Christum adoras & eius Apostolos? Quid verò isthuc rei sit, mihi nõsc cupienti pande per ordinem. Gallicanus cum adorans, ait; Cum Scythica gens me in Thraciarum Philippopoli conclusisset, stragesque nostrorum plurimas edidisset, formidante me cum illis confligere, quòd exigua esset mihi militum manus, illorum autem innumera multitudo, insistebam sacrificijs, & varias Marti victimas offerebam; & quid multis moror? Creuit tandem obsidio, & omnes tribuni & milites mei hostibus dedidère. Cum autem cuperem ego fugam aditum reperire, Paulus & Iohannes, quorum alter præpositus, alter primicerius est dominae meae, pietatis vestrae filia, Constantiae Augusta, dixerunt mihi; Nuncupa votum Deo caeli, si te liberauerit, fore te Christianum; sicque eris victor amplius quàm fuisti. Fateor, sacratissime Imperator, simulatque votum hoc ore prolatum est, apparuit mihi iuuenis statura excellentius, ferens in humero Crucem, & dicens; Sume gladium tuum, & sequere me. Cuius ego sequerer illum; apparuerunt mihi hincinde milites armati, confirmantes me atque dicentes; Nos tibi praestamus officium; tu ingredere castra, & dextera leuaque tenens gladium euaginatam, respice donec ad ipsum regem peruenias. Ad quem cum peruenissem; prostratus ille ad pedes meos, rogauit ut sanguini ipsius parcerem. Ego flexus pietate, nullum penitus ex illis occidi; nec occidi iussi ab alijs. Atque ita vniuersa Thracia à Scythis liberata est; & Scythae facti sunt tributarij. Tribuni omnes, qui ad me cum suis militibus reuertì voluerunt, nisi fierent Christiani, à me minime recipi poterunt. Eos autem qui in id consensere, gradu sublimiori affecti, ceteris militia priuatis. Porro me ipsum iam Christianum effectum, ita Deo deuoui, ut etiam à coniugio promiserim abstinere. En habes quadruplicatum exercitum, habes Scythas tributarios, & omnem Thraciam in libertatem vindicatam. Mihi, quaeso, propitij, succedi iubete, ut liberè possim vacare religioni quam didici; & in veritate perstare, quam profectò cognoui. Hæc dicere Gallicano, Imperator misit se in amplexus eius, referens vniuersa quæ gesta sunt circa filias eius; quemadmodum virgines Christo consecratae essent, & per illas sua gratia Christus alias duas acciuerit; utque doctrinae summam complexæ, ad perfectionem contenderent, & inter ipsa rudimenta, quæ perfectionis sunt, consecratae sint. Deinde cum Augusto Gallicanus intrauit in palatium; cui beata Helena cum Constantia & duabus eius filiabus occurrit, fundebanturque lacrymae gaudijs plenae. Nec mittebatur ad domum suam redire Gallicanus, sed quasi gener Augustorum, in palatio morabatur; cernens filias suas stantes in laudibus Dei. Cum vellet autem priuatus abscedere, rogatus ab Augustis, Consul pro Manumit. tit, 000. feruorum Gallicanus.

Manumit. tit, 000. feruorum Gallicanus.

Vide S. Gallicani humilitatem.

dic;

Potens in
miraculis.

Cap. 4.

dieq; Laurentia nuncupatur. Rogatus autem, ut ibi institueretur ipse Episcopus, non
consensit, sed ex sua voluntate quendam, qui ordinaretur, elegit: tantamque gratiam
ei largitus est Dominus, ut pleni demonibus, mox ut in eius conspectum venissent,
mundarentur, & multa in eo esset curandorum morborum vis & efficacia.

Ceditur
martyr cla-
rissimus.

Cum autem decedenti Constantio Iulianus successisset, legem is tulit, ne Christia-
ni quicquam in hoc mundo possiderent. Porro Gallicanus in pago Ostiensi quatuor
casas habebat, quarum pensiones in eos, quos diximus, conferebat vsus, adeoque Do-
minum meruit habere defensorem, ut quicumque in eas ingrederetur ad fisci titulos
constituendos, aut pensiones exigendas, statim a diabolo obsideretur, & quisquis acto-
rum eius esset exactor, leprosus fieret. Tum vero consulti demones responderunt,
nisi ad sacrificandum cogereetur Gallicanus, exactores prouentuum eius hac pericu-
la minimè euitaturos. Sed cum nemo ad hoc scelus ausus esset hortari Gallicanum,
mandauit ei Iulianus, ut aut sacrificaret dijs, aut e finibus Italiae excederet. Tum ille
mox, relictis omnibus, Alexandriam petiit, & ibi per annum integrum iunctus est co-
fessoribus Christi. Postea mox secessit in eremum, ibiq; à Rauciano Comite tēplorum,
dum cogereetur sacrificare, & contemneret, percussus gladio in corpore, Christi mar-
tyrem fecit, atque ita gaudens cum triumpho perrexit ad Dominum. Cui statim basi-
licam sui nominis construxerunt, in qua exuberant beneficia martyrii eius ex eo, &
nunc, & vsque in secula seculorum, Amen.

Cap. 5.
Hilarini
martyrii.

Cap. 6.

Hilarinus autem, qui quondam Gallicanum in vrbe Ostiensi susceperat, eum cogere
tur à fidei Christianae persecutoribus sacrificare, & nollet, fustibus casus martyr esse.
Aus est, eiusq; corpus in eadem vrbe Christiani honorificè tumularunt.

Luc. 14.

Porro verò Iulianus, captus cupiditate sacrilega, avaritiae suae Euangelij sententiam
pratexebat. Facultates enim & patrimonia Christianis auferens, dicebat; Christus ve-
ster dicit in Euangelio. Qui non renunciat omnibus quae possidet, non potest meus
esse discipulus. Peruenit autem ad eum, Paulum & Iohannem quotidie turbas Chri-
stianorum pauperum recreare ex ijs opibus, quas sacratissima virgo Christi Constan-
tia reliquisset. Itaque misit ad eos qui dicerent illos debere ipsi adhaerere. At illi respō-
derunt: Homines Christiani sumus. Augustae memoriae Constantinus & eius liberi,
cum Augustae dignitatis apicem ornarent, & se Christi seruos gloriarentur, nos illorū
imperio famulabamur. Illi enim euntes in ecclesiam, posito diademate, ad adoran-
dum Deum proni se in terram prosternebant. At postquam mundus dignus non fuit
rales habere Augustos, & celi eos inter Angelos susceperunt, tibi verò à Constantio
regni solium traditum, tu religionem virtutibus plenam deseruisti, & ea sectaris, quae
oprimè nōsti Deo minimè probari. Ea igitur causa te salutare nolimus, sed à societa-
te Imperij tui nos penitus subduximus. Sumus enim non pseudochristiani, sed veri &
gnij. Iulianus rursus mandauit eis; Ego etiam Clericatum in Ecclesia obtinui, & si vo-
luissem, ad primum Ecclesiae gradū peruenissem. Sed consideras vanū esse, relictis reb?
necessarijs & vtilibus, inertiam sectari & ocium, ad bellicas res animum appuli, & dijs
sacrificauit, quorum fauore ad imperij fastigium perueni. Vnde perpendere debetis a-
quum non esse, ut vos in aula regia nutriti, desitis lateri meo, sed potius id congruere,
ut primos vos habeam in palatio meo. Quod si contemptus à vobis fuero, necesse mi-
hi erit agere, ut cōtemni non possim. Paulus & Iohannes dixerunt; Non tibi hanc fa-
cimur iniuriam, ut qualemcunque hominem tibi praferamus. Dominum tibi ante-
ponimus, qui fecit caelum & terram, mare & omnia, quae in eis sunt. Idcirco autem tuā
hominis mortalis amicitia declinamus, ne in Dei immortalis inimicitia incurramus.
Nōsē igitur te volumus, nunquam ad te salutandum vel colendum, nunquam ad pa-
latium tuum nos esse venturos. Iulianus respondit; Habetis à me decem dierum indu-
cias, ut animum vestrum componentes, prudentiori vsi consilio, non coacti, sed vltro
ad me venire maturetis. Quod si ita non feceritis, postea vel inuiti facietis, quod spon-
terē non vultis. Paulus & Iohannes dixerunt; Iam illos decem induciarum dies puta pre-
terijisse, & quod te illis elapsis facturum minaris, hodie facito. Iulianus ait; Puratis, quod
martyrum loco vos Christiani habituri sint? Et cum hoc dixisset, surrexit iratus, di-
cens; Post diem decimum ad me sponte venientes, amicos vos habebō? nolentes au-
tem, tanquam hostes publicos vos puniam.

Vox aposto-
ta digna.

Psal. 145.
Constantia
sanctorum
martyrum.

Cap. 7.
Omnia sua
dant pau-
peribus.

Tum verò sancti viri Iohannes & Paulus Christianos ad se inuitantes, ordina-
runt de omnibus quae relinquere poterant, ac totos decem dies diū noctuque cleemo-
synis insistebant. Vndecimo autem die intra domum suam constricti sunt, missusque
est Terentianus Campiductor ad eos cum militibus hora cœnandi. Qui ingressus, ut
eos

eos vidit orantes, dixit; Dominus noster Iulianus statunculam auream Iouis ad vos misit, ut illam adoretis, & thura ei incendatis: quod si non feceritis, ambo gladio feriamini. Non enim vos in palatio nutritos, publice occidi par est. Iohannes & Paulus responderunt; Si Iulianus tuus est dominus, habeto * partem cum domino tuo. Nobis * pacem alius dominus non est, nisi vnus Deus pater & filius & spiritus sanctus, quem ille negare non timuit. Et quia semel à facie Dei proiectus est, vult etiam alios secum trahere in perditionem. Hæc & his similia multa cum illi dicerent, Terentianus, volens placere Iuliano, à quo in mandatis habebat, ut sine strepitu eos puniret, postquam eos ad adorandum Iouem & thura cremanda compellere non potuit, post tertiam noctis horam intra domum illorum foueam iussit fieri, in quam, ipso iubente, capite casos & mox inuolutos deponi mandauit, eiusmodi sparsa fama, iussu Cæsaris eos in exilium relegatos esse, neq; enim vllum eadē eorum vestigium extabat.

Non diu post Iuliano in bello aduersus Persas interfecto, & Iouiniano Christianissimo Imperatore illi subrogato, apertæ sunt ecclesie, & Christiana religio gaudere cepit. Dæmones autem ex obsessis, corporibus intra domum Iohannis & Pauli eiciebantur, confitentes sanctam passionem eorum: ita ut vnico filio Terentiani, qui eos nocte decollauerat, in illam domum veniente, clamaret dæmon per os eius, à Paulo & Iohanne se inflammari. Tunc Terentianus veniens prostravit se in faciem, clamans, quod nesciens quid faceret, homo paganissimus iussu Cæsaris paruissset. Atq; ita, dato nomine suo, ad proximum Paschæ diem percepit Christi gratiam. Cumque deinde multum dolens, assidue preces & lachrymas funderet in loco illo, in quo sanctorum corpora quiescunt, ab illis filius eius curatus est. Ipse verò Terentianus scripsit hanc sanctorum martyrum passionem ad laudem Domini nostri Iesu Christi: qui cum patre & spiritu sancto viuunt & regnant in secula seculorum, Amen.

Gladio ceduntur Iohannes & Paulus. Cap. 1.

Terentianus credit in Christum.

VITA SANCTAE MEMORIAE ANTHELMI,
EX PRIMAE CARTHVSIAE PRAEFECTO EPISCOPI
Bellicensis: edita à quodam eius aequali, & familiari amico. Stylum mutauit F. Laur. Surius, plerisque redditis paraphrasticis.

PROLOGVS AVTHORIS.

APVD ethnicos antiquitus more comparatum fuisse nouimus, ut maiorum suorum, qui fortiter & praclare se gessissent, imagines siue sculptas, siue pictas statuerent, ut earum contemplatione, posterius ad experendam virtutis & probitatis gloriam, virorum fortium exemplis admoniti, incitarentur. At verò fideles vnus veri Dei cultores, multo & solidius & conuenientius atq; dignius tum beatissimorum martyrum inuisibilium agones & illustrissimos triumphos, tum sanctorum Confessorum praclara cerramina & cum saeuissimo hoste diabolo confictus diuturnos, egregiasq; virtutes & stupenda miracula scripto comprehendere, & ad posteritatis notitiam transmittere voluerunt: quod nemo dubitat tum pictura, tum sculptura longè esse praestantius, nec sanè immeritò id illi sibi faciendum putauere. Si enim ethnici illi vel potentia, vel rebus fortiter & ad virtutis praescriptum gestis insignes, laude & praedicatione efferendi, multoq; honore affiendi sunt, idq; in praepotentis Dei, qui in illis & per illos operatus est laudem, gloriam & honorè. Illi enim hostes suos, homines mortales & infirmos: isti totum mundum & hostes inuisibiles, multa vi & verbera instructos vicerunt. Illi opes & facultates perituras: hi thesauros indeficientes & regnum sempiternum obtinuerunt. Qua ex re facile potest animaduerti, quàm sit nobis necessarium eos omni, qua possumus, deuotione venerari, & precibus agere apud illos, ut velint nobis semper & vbique; esse patroni & protectores, ut etiam nos in aliqua eius regni parte adscribi mereamur. Laudemus igitur Deum mirabilè in sanctis suis, eiq; gratias agamus, quòd nostris temporibus B. Anthelmum Bellicensem Episcopum sanctorum suorum meritis aequatum perspicuè declarauit luculentis signis crebrisq; miraculis illum longè lateq; celeberrimum efficiens. De cuius vita & sancta conuersatione, ne negligentia arguamur, ego N. qui nomen meum modestie causa latere cupio, licet exili ingenio & tantæ rei impar, amore tamen illius, & ut eius mihi patrociniū

Sancti honorandi & inuocandi.